

במה בהמה פרק חמישי שבת

נה. תורה אור השלם

- 1 אטם אָנוּ מוֹזֵקֵת דָּל גַּם הוּא יִקְרָא וְלֹא עֲנִיָּה: מִשְׁלֵי כֹּה יֵיג מִשְׁלֵי כֹּה יֵיג
- 2 בֵּית דֹּרֵד כֹּה אִמְרוּ יְיָ דִּינוּ לְבָקֵר מִשְׁפָּט וְהִצִּילֵנו גְּדוּל מִיָּד עוֹשֵׂק פֶּן נִצָּא בְּאֵשׁ חֲמוּטָה וְנִבְעֵרָה וְאִין מִכְבֵּה מִפְּנֵי רַע מַעֲלִילֵיכֶם: יִרְמִיָּהוּ כֹּה יֵיב
- 3 יִאמְרוּ יְיָ אֱלֹהֵי עַבְדְּךָ בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ יִירוּשָׁלַם וְהַתְּהִיִת תוֹ עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים וְהַנְּחִיחֵם וְהִנְאָקִים עַל כָּל הַתּוֹעֲבוֹת וְהַנְּעוֹשׂוֹת בְּתוֹכָהּ: יִחְזָקֵאל ט ד
- 4 אֵין בְּחֹרֵר וְהַתְּהִלָּה וְהַפֶּסֶח וְהַשִּׁמְרֵי תִהְיֶה לְמִשְׁחִית וְעַל כָּל אִישׁ אֲשֶׁר עָלָיו חֲמוּטָה וְהַתְּהִלָּה וְהַנְּחִיחֵם וְהַנְּאָקִים עַל כָּל הַתּוֹעֲבוֹת וְהַנְּעוֹשׂוֹת בְּתוֹכָהּ: יִחְזָקֵאל ט ו
- 5 וְהִנֵּה שֶׁשָּׁה אֲנָשִׁים בָּאִים אֶלְדָּרָה שְׁעַר הָעִלְיוֹן אֲשֶׁר מִקְּנֵה צְנוּנָה וְאִישׁ כְּלִי מִפְּצוֹ בִּירוֹ וְאִישׁ אֶחָד בְּתוֹכֶם לְכַשׁ בָּדִים וְקָסֵת הַיִּסְפָּר בְּקִמְתוֹ וְיִבְאֵהוּ וְיִגְמְרוּ אֶצְלוֹ מִזְבֵּחַ הַדְּחָשׁוֹת: יִחְזָקֵאל ט ב
- 6 וְעָתָה אֲגַלֵּה אֵת נְבִלְתָּהּ לְעֵינֵי מַאֲבִיָּה וְאִישׁ לֹא יִצְלָהּ מִיָּד: הַשֶּׁעַר כִּי יִבְעַר וְתוֹאֵל מִלֶּךְ אֲרָם לֶחֶץ אֵת יִשְׂרָאֵל כֹּל יָמֵי יוֹדֵאָהוּ: מַלְכֵיכֶם בִּי כֹּכ כֹּכ 8 וְיָחֵץ יְיָ אֶתְּמוֹת וְיִסְרֹם וְיִפֹּן אֶלְיֵיהֶם לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֵת אֲבֹרָתָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְלֹא אֶבְרָה הַשְּׁחִיחִים וְלֹא הַשְּׁלִיכִים מִעַל פְּנֵי עַד עָתָה: מַלְכֵיכֶם בִּי כֹכ כֹּכ 9 וְיִהְיֶה בְּעֵלְוֹת הַמִּתְקָה וְיִשָּׁע אֶלְיֵיהֶם תִּבְרִיא וְיִאמְרוּ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹרָתָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הַיּוֹם הַזֶּה וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יִרְדֵּעַ בִּי אֶתְּמוֹת עַבְדֵיכֶם יִשְׂרָאֵל וְאֵינִי עֹבֵד וְבִדְרָךְ עֲשִׂיתִי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: מַלְכֵיכֶם א טו לו
- 10 לְדַבְרֵי הַמִּשְׁרָה וְלִשְׁלֹמֹה אֵין עַל פֶּסַח דָּוִד וְעַל מִלְחַמוֹת הַלְּבָבִין אֶתְּמוֹת וְלִסְעֵדְרָה בְּמִשְׁפַּט וּבְצִדְקָה מִשְׁפָּט וְעַד עוֹלָם קָמָת יְיָ צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה אֶתְּמוֹת: יִחְזָקֵאל ט ו
- 11 הַנְּפֶשֶׁת הַחַטָּאת הִיא תְּמוֹת כֹּן לֹא יִשָּׂא בְּשׁוֹן הָאֵב וְאֵב לֹא יִשָּׂא בְּשׁוֹן הַבֵּן צְדָקַת הַצְּדִיק עָלָיו וְהַתְּהִי וְהַשְּׁעֵת הָרָשָׁע עָלָיו תְּהִי: יִחְזָקֵאל יח כ
- 12 וְהַקְּדִישׁ בְּשֶׁבֶט פִּשְׁעֵם וּבְנִגְעֵים עֲוֹנִים: תְּהִלִּים פ ט

ואע"ג דלא מקבלי אובחניהו מר. היינו היכל דספק אי מקבלי כדאמר בסמוך לפנייהם מי גלוי? אכל היכל דודאי לא מקבלי. הנח להם מוטב שיהו שוגגין ולא יהיו מודיין כדאמרין בהמציא כדי יין (בילה דף ג' וסס) וצפרק שאל (לקמן דף קמח): גבי תוספת יוה"כים) **ועל הרשעים תי"ו ש"ו דב"ל**

מקרא קאמר הכי אלא שאלמה דהא דכתיב והתוית תיו על מלכות האנשים הגאנחים והאנשים על כל המועצות הנעשות בטובה היינו צדיקים גמורים: **מוזבח נחשת בימי שלמה** מי הוה. כדכתיב שלמה הסירו כי היה קטן מהכילג' ולא הא כתיב צדרי הימים (ב ד) ועש שלמה את מוצח הנחשת וי"ל דדרשני ליה כי הכא מוצח שאומרים לפניו **שירה** ככלי נחשת:

קצף אף וחימה קשה לרשב"א דאמר צפ"ק דמסכת ע"ג (דף ג' וסס) כתיב חימה אין לי וכתיב וקס' וי ועל חימה ומשני כאן לישראל כאן לנכרים אלמא דאין להקב"ה חימה על ישראל וההיא דמס' ע"ג קשה דצפ"ק ארבעה נדרים (דף ג' וסס) אמר חימה משה הרגו דכתיב חימה אין לי ופרין והא כתיב כי יגורתי מפני האף והחימה ומשני תרי חימה הוו:

ישמואל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות. אומר רבינו תס דכות אבות תמה אכל צרית אבות לא תמה דהא כתיב (ויקרא טו) וחכמי את צרימי יעקב אף לחצר גלות ואין אין אלו מוכריין זכות אבות אלא הצרית **ומפרש דשמואל דלחצר מימי** חזאל **דייק מדכתיב למען צרימו** ולא למען זכותו ואומר ר"י דצורקא רבה (פ' לו) דייק מעד עמה כפ"י צקוטקס' ולר"י נראה דלא פליגי שמואל ור"י אלא שמואל קאמר לרשעים תמה אכל לצדיקים לא תמה וצדיקים איירי ר"י מעד דהא ר"י אמר בסמוך דמימי חזק' תמה זכות אבות והא קאמר דאף צעט חורבן דתמר הכי תחון זכות אבות ועל זה אנו סומכין להוכיח זכות אבות וצפ"ק רבי אסא אומר לעולם זכות אבות קיימת ולעולם אנו מוכרים אותם וכן הוא אומר כי אל רחום וגו' ולא ישכח את צרית אבותינו וגו':

אין מיתה בלא חטא פ"י (מיתא) לפי שהגורה צבה אף על השגגה ואין יסורים בלא עון של מויד כדאמר צינמא (דף לו): חטאים אלו השגגות ועונות אלו הדונות ואף על גב דלאמר (שנוטות דף ס' ב) גבי שער של יה"כ להגין עליו מן היסורים משמע דיסורים צאים על שוגג הכל מיירי ציבורי נגעים שהן מכווערים כדמימי קרא: ארבעה

וקנים סנהדרין: ריש צקירי. אי שאני רבן איני נכוח אכל מר עוקבא שהוה ראש לי ולך ואז צ"ד יכוח צממין: דכתיב ציט דוד וגו'. לא ענש אלא מי שצידו לשפוט: חוץ מדבר זה. שאל צמקרא על מהוה דבור לטובו ומפני עונש זה מלחום האנשים הנאנקים

על כל המועצות הנעשות בטובה. אלו דיקים: שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה. שאני רואה לשלוח צעיר: היינו דכתיב מעיקרא ועל כל איש אשר עליו המיו אל תגשו ולצדוק וממקדשי תחלו: ממקודשי. שהוה לתקטרג מדת הדין וחזר מן הטוב: מי הוה מוצח הנחשת. צימי יחזקאל והלא שלמה גזמו ועשה מוצח אצנים של ל"ב אמה דכתיב (מלכים א' ח) כי מוצח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל ו' כלס האומר לחצירו נכס פלוני ופסול לעבודה: ממקום שאומרים שירה. מן הלוי שאומרים שיר ככלי נחשת: סיו סמות. לרשעים: חוסמו של הקב"ה אמת. אמצעית לאומיות וראשון ואחרון על שם איני ראשון ואני אחרון ואני הוא: אלו בני אדם שקיימו הטובה כונה. המיו קיימן להם שקיימו הטובה מראש ועד סוף: ואש לא ילונג. שאין עוד זכות לאצות שחללו: ויפן אליהם למען צרימו את אצריהם וגו' ולא השליכס מעל פניו עד עפס. אכל מכאן ואילן השליכס ולא פנה אל צרית אבות: ה' אלהי אצריהם ואלי יצחק וישראל היום יודע ותו לא מכלל דתמה ועל ידי רחמיס החכמה להם צימי חזק' צימי חוקיסו. דכתיב מעתה ועד עולם קנאת ה' לצבות תעשה זאת ולא זכות אבות: בלא חטא. ומטאו של אדם גורס לו מיתה: צעט ונגעיס. היינו יסורים וקאמר שאין צלון אלא משום פקידת עון: צעטיו

אלא מקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תו ומיד והנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון אשר מפנה צפונה ואיש כלי מפצו בידו ואיש אחד בתוכם לבוש הכדים וקסת הסופר במתניו ויבאו ויעמדו אצל מוצח הנחשת מוצח הנחשת מי הוה אמר להו הקב"ה התחילו ממוקם שאומרים שירה לפני ומאן גינהו ששה אנשים א"ר חסדא קצף אף וחימה ומשחית ומשבר ומכלה ומ"ש תיו אמר רב תיו תחיה תיו תמות וישמואל אמר תמה זכות אבות ורבי יוחנן אמר תחון זכות אבות ור"ל אמר תיו סוף חותמו של הקב"ה **דאמר רבי חגיגא** חותמו של הקב"ה אמת (אמר) ר' שמואל בר נחמני אלו בני אדם שקיימו את התור' כולה מאלף ועד תיו מאימתי תמה זכות אבות אמר רב מימות הושע בן בארי שנא' אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי וישמואל אמר מימי חזאל שנאמר ויחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחו וכתיב ויחן ה' אותם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה ר' יהושע בן לוי אמר מימי אליהו שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדרך עשיתי [את] כל הדברים האלה וגו' ורבי יוחנן אמר מימי חזקיהו שנאמר למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת וגו': אמר רב אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא חטא דכתיב והנפש החושאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה וגו' אין יסורין בלא עון דכתיב ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם מיתבי

- א) נלקמן קנב. וי"ו ועי' מש' בתנאים טו: על הגליון.
- ב) ג'ל אמרה. א) ג' על ד' ע"ש. ד) יוחנן טו: סנהדרין דף ס' א"ל אמר אל וי"ו.
- ג) ונחשט ע"ש. א) ו' נע"ש.
- ד) ד"ה שיהי ונחשט ע"ש ד' ד"ה שיהי כדלס. ט) ד"ה צ"ד א' ו' ד' ד' ודכריס ד' ללא.

גליון הש"ס

גמ' ר"ה היה יום יום צ"ב ד' י ע"ב מוס' ד"ה עליון: שם א"ל ר"ה לר' לוינוס לובחינהו. ע"י מדרש רבה אכזה עמי ד"ה ולא זכר הויה נגלו: שם אמר רב ירמיהו הושע בן בארי. ויחזקאל פק חלק פק חלק אף למויד צעט שמואל: תוס' ד"ה מוצח הנחשת וכו' שירה בבלי נחושתי. ע"י נחשט דף ט' ע"א מוס' ד"ה ה"ק: שם ר"ה וישמואל ד"ה ופירש רש"י שמואל דאמר מימי חזאל: אולם צינמלמי פ' חלק מסיים עד עתה עד אמת עפע הזכות קיימת והיני כפי כפי:

מוסף תוספות

- א. כלומר והיה להם למחות עד שיחברו להם. שלא יקבלו מהם. מלמי.
- ב. לא נעשית כלל ולא עוד אלא שהשחיתק נהא להם והוא שאומר. מ"י א. את העולה ואת הנמחה. מ"י ה"ק. ד. ויבדקתיכם (דברים טו) לא ולא ישיב את ברית אבותיך אשר נשבע להם. מ"י ה"ק. ה. הכי. מ"י ה"ק. ו. את אברהם. משמע למען בריתו. מ"י ה"ק. ד. ואת אבות החם עד עתה זכות אבות קיימת. מ"י ה"ק. ו. ויחזקאל. מ"י ה"ק. ז. ואת אבות העולם והא דאמר מאימתי תמה זכות אבות היינו לרשעים גמורים כמותם. מוס' הל"ס.

רב נסים גאון

דאמר ר' תינא חותמי של הקב"ה אמת. תמצא עיקר דברי ר' תינא בפרק בל כו כהן גדול (דף טו) במס' יומא ובפ' ב' מיתות (דף טו) במס' סנהדרין. ובתלמוד ארץ ישראל במסכת סנהדרין אמרו בדבר זה טעם נאה ביותר ונראה לי לכתבה הנה, והכי אמרו מהו חותמו של הקב"ה רב ביבי בשם ר' ראובן אמר אמת, מהו אמת אמר ר' אבין שהוא אלהים חיים ומלך עולם. אמר ר' ששתק בן לקיש אף ראשה דאלפא ואלפא, מס באמצעייתה, תיו כפוסה לומר וישעיהו (נב) אני ה' ראשון שלא קודמי מלכותי מאחר, ומלכותי היא אלהים שאין לי שותף, ואת אחורניו אני הוא שותף, עתיד למוסרה לאחר. ואיתא נמי בבראשית ד' ארשיעא (פרש"י פ' טו).